

Nr 205.

Av herr **Ljunggren**, om ändring i gällande bestämmelser rörande sammanräkning av röster vid kommunala val i vissa fall.

Under de senaste åren ha förslag i syfte att åstadkomma en rättvisare representation för de olika partierna vid upprepade tillfällen underställts riksdagens prövning. Dessa förslag ha hittills endast i så måtto vunnit riksdagens bifall, att i fråga om val till andra kammaren kartellbildning underlättas genom medgivandet att å valsedel upptaga jämväl underparti- och fraktionsbeteckning. Nämnda reform torde hava medfört någon fördel vid jämförelse med förut rådande förhållanden. Det är emellertid uppenbart, att någon fullt tillfredsställande utjämning icke kan vinnas genom enbart tillämpning av kartellförfarandet. Det kan utan nackdel användas endast mellan nära befryndade partier, och det medför ett rättvist utslag endast om kartellen förfogar över ett röstetal av samma storleksordning som konkurrerande partier eller karteller. Det torde också bliva nödvändigt att för riksdagsmannavalens vidkommande vidtaga åtgärder till åstadkommande av ytterligare utjämning.

Det är emellertid icke avsikten att här framställa något förslag till en för alla val ändamålsenlig lösning av dessa spørsmål. De förutsättningar, från vilka man vid de olika valformerna har att utgå, torde också vara så skiftande, att en anordning, som befundes lämplig vid en av dessa valformer, icke med nödvändighet är det vid alla. Då behov av omedelbar ändring föreligger endast i fråga om kommunala val och landstingsmannaval, har underreklam ansett sig i förevarande motion böra begränsa sig till att föreslå vissa ändringar i de för sådana val gällande bestämmelserna.

Flertalet primärkommuner omfatta endast en valkrets. Hela representationen utses alltså genom ett val. Varje partis röststyrka konkurrerar som helhet med de övrigas. Vill man därutöver ha en utjämning, grundad på den nämnda samhörigheten mellan vissa partier, erbjuder sig kartellen genom överpartibeteckning som ett lämpligt medel. Det är vid en dylik utjämning mellan partistyrkor i deras helhet som kartellförfarandet har sitt naturliga användningsområde. Men den möjliga platsvinsten är blygsam. Dess teoretiska maximum utgör de kartellbildande partiernas antal minskat med 1.

I de fall, där en kommun är indelad i flera valkretsar, torde det ur flertalet partiers synpunkt — i stigande utsträckning ju större antalet valkret-

sar är — finnas anledning att sätta större pris på ett sammanförande av partiets röststyrkor i de olika valkretsarna till en konkurrensenhet. Detta syfte skulle kunna ernås genom upphävande av föreskriften att kommun, vars folkmängd överstiger 10,000, skall indelas i valkretsar. Åtskilliga torde emellertid tveka för en sådan åtgärd vid tanken på de väldiga vallistor, som därmed skulle bliva följderna för de stora partiernas vidkommande exempelvis i Stockholm. Det synes icke heller erforderligt att vidtaga en så omfattande förändring. Syftet kan nämligen, med bibehållande av valets fördelning på flera valkretsar, nås genom enbart föreskrift därom, att där kommunen är indelad i valkretsar, likväl *vid sammanräkning* skall så förfaras, som om samtliga röster hade avgivits inom en valkrets.

Vad som sålunda anförts i fråga om val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige inom en kommun, som är indelad i flera valkretsar, torde i huvudsak äga tillämplighet jämväl å landstingsmannavalen. Möjligen torde de skäl, som föranlett ett särhållande av städer och landsbygd vid indelning i landstingsvalkretsar, böra föranleda, att man i detta fall vid sammanräkningen icke sammanför samtliga valkretsar till en grupp utan fördelar dem på två, av vilka den ena omfattar samtliga valkretsar, som endast bestå av städer, och den andra övriga valkretsar.

Då de erforderliga författningsändringarna synas vara av ringa omfattning, torde desamma kunna utarbetas av konstitutionsutskottet.

Med stöd av vad jag sålunda anför, får jag hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande kommunalförordningar, att sammanräkning av kommunalfullmäktigeval eller stadsfullmäktigeval i landskommun eller stad, som är indelad i valkretsar, skall så verkställas, som om rösterna avlämnats inom en valkrets, ävensom häremot på sätt, som i motiveringen antytts, svarande ändring i landstingsförordningen.

Stockholm den 22 januari 1926.

Elof Ljunggren.